

BIZNESA VIDE

Juridisko adresu migrāciju raisa faktoru kokteilis

Uzņēmumu juridisko adresu migrācijai nav viena iemesla, bet gan to kokteilis

Katrā atsevišķā gadījumā savā lomā ir specifiskiem aspektiem, taču aptaujātie to nesaista ar vietējās varas aktivitātēm.

Tādu ainu rāda dažādās jomās strādājošie aptaujātie. Pēc SIA Lursoft pētījuma datiem, ik gadu juridisko adresi maina 8–10 tūkst. uzņēmumu, kas ir diezgan mazs skaits pret kopējo pašlaik nelikvidēto uzņēmumu skaitu, kas pašlaik ir nepilni 198 tūkstoši. DB aptaujātie uzskata, ka juridisko adresu maiņas saknes meklējams tādās jomās kā tiesību aizsardzība, datu atbilstība realitātei un arī izmaksas. Vienlaikus tiek norādīts, ka tikai atsevišķos gadījumos juridiskās adreses maiņa varētu būt saistīta ar vietējās varas aktivitātēm, piesaistot konkrētu uzņēmumu – investoru savai teritorijai.

Faktoru kopums

«Tas ir vairāku faktoru kopums, kurā katram atsevišķam uzņēmumam juridiskās adreses maiņai ir savi apsvērumi.» vērtē bijušais ilggadējais Latvijas Pašvaldību savienības vadītājs Andris Jaunsleinis. Viņš atceras, ka savulaik juridiskās adreses maiņas notika pirms konkrēto adreses mainītāju maksātnespējas, lai tādējādi iegūtu sev tīkamāku administratoru. Tāpat vēl pirms daudziem gadiem juridiskās adreses maiņas gadījumi bijuši saistīti ar nodokļu administrācijas struktūrvienību attieksmi, kad, mainot juridisko adresi, mainījās ar uzņēmumu apkalpojotā nodokļu administrācijas nodaļa. «Uzņēmumu juridisko adresu migrācijai bez biznesa interesēm noteikti ir arī tieslietu faktors,» analizē bijušais Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs Māris Gulbis. Viņš savu sacīto pamato ar to, ka, piemēram, maksātnespējīgā uzņēmuma juridiskā adrese pēc administratora iecelšanas «migrē» uz administratora juridisko adresi. Savukārt otrs iemesls ir tiesvedības ātrums. «Ir gadījumi, kad reģionos reģistrēti uzņēmumi savu juridisko adresi «pārceļ» uz Rīgu, jo kreditoru prasījuma izskatīšana galvaspilsētā esošajā tiesā būs daudz ilgāka (tajās ir daudz vairāk lietu) nekā laukos un tādējādi var novilcināt (atlikt) parāda samaksas termiņu,» piemēru rāda M. Gulbis. Lai arī pašvaldībām nav tiešas ietekmes uz uzņēmuma juridiskās adreses izvietojumu, datos varot atrast paradoksālas lietas.

Citas prasības

«Pēdējos gados ir pieaugušas prasības no nodokļu administrācijas attiecībā uz juridisko adresi, lai tā būtu faktiskā adrese, kur notiek reāla saimnieciskā darbība,» skaidro Latvijas Biznesa savienības prezidente Elīna Egle. Pašlaik par neatrašanos (nesasniedzamību) juridiskajā adresē var ne tikai saņemt sodu, bet arī zaudēt

INFORMĀCIJAI

Juridisko adresu migrācijas TOP10 2018. gadā*

No	Uz	Skaits
Rīga	Cēsu novads	120
Rīga	Mārupes novads	99
Rīga	Jūrmala	91
Jūrmala	Rīga	83
Rīga	Ķekavas novads	71
Mārupes novads	Rīga	69
Rīga	Jelgava	57
Rīga	Babītes novads	56
Rīga	Stopiņu novads	54

Juridisko adresu migrācijas TOP10 2017. gadā

No	Uz	Skaits
Rīga	Jūrmala	135
Rīga	Mārupes novads	120
Jūrmala	Rīga	103
Mārupes novads	Rīga	102
Rīga	Olaines novads	74
Ķekavas novads	Rīga	69
Rīga	Garkalnes novads	68
Rīga	Ķekavas novads	67
Jelgava	Rīga	61
Rīga	Salaspils novads	59

* Dati uz 26.11.2018.

SIA LURSOFT PĒC UZŅĒMUMU REĢISTRA DATIEM

tiesības nodarboties ar uzņēmējdarbību. «Jāņem vērā, ka it īpaši pakalpojumu segmentā daudz mazo uzņēmumu juridiskā adrese – birojs – būtībā ir tas pats īpašnieka dzīvoklis, un, ja viņš pārceļas uz savu uzcelto (nopirkto) privātmāju, ir loģiski, ka tiek mainīta arī viņam piederošā uzņēmuma juridiskā adrese,» vēl vienu aspektu min. E. Egle. Viņa gan atzīst, ka vēl viens juridisko adresu migrācijas iemesls varētu būt klientu (kuri pārējo pakalpojumus) dislokācijas maiņa. «Vēl jau ir arī tādi, kuri sākotnēji reģistrē uzņēmumu Rīgā kādā biroju centrā un tad, kad izveidota (uzbūvēta) ražotne ar administratīvajām telpām, uz turieni pārceļot arī juridisko adresi, jo pirms tam tukšā zemes pleķī vai arī kādā angārā, kurš nav nodots ekspluatācijā, juridisko adresi reģistrēt būs grūti vai pat to neļaus, jo tas šķitīs ne tikai divaini, bet arī aizdomīgi,» komentē E. Egle. Kā vēl vienu iemeslu viņa redz pašvaldību konkurenci tieši uzņēmēju piesaistē. «Lēnām ir sākusies šī vietējās varas konkurence par uzņēmējiem, kuri ne tikai rada darba vietas, maksā nodokļus, bet arī ir pakalpojumu un preču pircēji attiecīgajā vietā, tādējādi ar savu uzņēmējdarbību multiplicējot attiecīgās vietas ieguvumus,» atgādina E. Egle. Ir dažādas vietējās varas, un arī ir atšķirīgas to iespējas un līdz ar to piedāvājums uzņēmējiem. «Visvienkāršākās ir nekustamā

īpašuma nodokļa atlaides, bet ar tām vien var nepietikt, tāpēc arī, piemēram, ražošanas kompānijām pat ir iespējas nosacīti rīkot sava veida konkursu pašvaldībām, lai izvēlētos to, kura spēj piedāvāt labākos nosacījumus, it īpaši, ja bija iespēja, ka ar ES struktūrfondiem tiek radītas ēkas (telpas) konkrētā biznesa vajadzībām,» norāda E. Egle.

Nodokļu administrācijas aktivitātes

«Vismaz daļa no juridisko adresu maiņas gadījumiem ir saistīta ar nodokļu administrācijas aktivitātēm attiecībā par sasniedzamību juridiskajā adresē, jo pretējā gadījumā ir draudi, ka saimnieciskā darbība tiks apturēta un uzņēmumam tiks īstenota piespiedu likvidācija tikai tāpēc, ka tas nav bijis sastopams (atrodams) savā juridiskajā adresē,» situāciju komentē Tiesību zinātņu institūta vadītājs, zvērināts advokāts Ringolds Balodis. Viņš norāda uz savu pieredzi, proti, VID vēstule par sasniedzamību juridiskajā adresē likusi to nomainīt. «Juridiskā adrese būtībā ir korespondences adrese – vieta, taču šodienas tehnoloģijas ļauj uzņēmējdarbībai būt mobilai, tāpēc nereti ir situācijas, kad ir nosacīti «mobilais» birojs uz «riteņiem»,» skaidro R. Balodis. Viņaprāt, juridiskās adreses atbilstība faktiskajai uzņēmējdarbības īstenošanas vietai ir labi izprotama un loģiska ražotājiem un daļai pakalpojumu sniedzēju, taču citām grupām, kuras sniedz pakal-

Ir gadījumi, kad reģionos reģistrēti uzņēmumi savu juridisko adresi «pārceļ» uz Rīgu, jo kreditoru prasījuma izskatīšana galvaspilsētā esošajā tiesā būs daudz ilgāka,

MĀRIS GULBIS,
BIJUŠAIS UZŅĒMUMU
REĢISTRA GALVENAIS
VALSTS NOTĀRS.

pojumus klientiem viņu pašu telpās, šis juridiskās adreses princips īsti nestrādā.

Tehnoloģiju iespējas

«Tas, ka juridisko adresi maina no lielpilsētas uz piepilsētu, ir ne viena vien nelielā biznesa reālā situācija, jo mazpilsētās nav tik sasprindzināta gaisotne, kāda tā ir lielpilsētā,» vērtē bijušais Mazo un vidējo uzņēmumu un amatniecības sadarbības padomes priekšsēdētājs Andris Lasmanis. Viņš arī norāda, ka šodienas tehnoloģiju līmenis, atšķirībā no laika pirms 10, nemaz nerunājot par 20 gadiem, ļauj pakalpojumus sniegt attālināti.

Kā vēl vienu faktoru A. Lasmanis min telpu nomas maksu, kas lielpilsētā vienmēr ir augstāka nekā piepilsētā un novados, ne visi var «pacelt» augsto nomas maksu. «Daudzi mazie uzņēmumi sākotnēji rodas kādā vietā (inkubatorā) un pēc kāda laika atrod sev piemērotas telpas par adekvātu cenu, kur īstenot savas biznesa ieceres, un līdz ar to arī pārceļ uzņēmuma juridisko adresi,» tā A. Lasmanis. Proti, uzņēmumam, kura juridiskā adrese ir bijusi īpašnieka mājā (dzīvoklī), izaugot, tā tiek pārceļta – reizēm pat uz citu pašvaldību. «Arī uzceļot (izveidojot) savu ražotni konkrētā pašvaldībā, tajā arī, visticamāk, tiks pārceļta uzņēmuma juridiskā adrese,» secina A. Lasmanis.

Rīga pārsteidz

Lursoft dati rāda, ka tieši uzņēmumi ar juridisko adresi Rīgā visvairāk emigrē uz Pierīgu vai kādu attālāku pašvaldību. Te gan jāņem vērā, ka Rīgā ir nelikvidēti teju 92 tūkst. uzņēmumu, kas ir teju 50% no visā Latvijā esošajiem, un ikgadējo «migrējošo» skaits ir nepilni 1400 – tāpat ap 1,5% no galvaspilsētā nelikvidēto uzņēmumu skaita. Vienlaikus dati rāda, ka kustība notiek arī pretējā virzienā, kur uzņēmumu juridiskās adreses no Pierīgas pārceļ uz Rīgu, tāpēc saldo būs neitrāls vai arī nedaudz negatīvs, vai tieši pretējais – pozitīvs.

A. Lasmani gan nedaudz pārsteidz fakts, ka juridiskās adreses no turīgākās Rīgas un Pierīgas mēdz emigrēt uz tālāk esošajām apdzīvotajām vietām. «Tas, ka visvairāk uzņēmumu aiziet no Rīgas, nav nekas īpašs, galu galā galvaspilsētā arī visvairāk ir reģistrēti uzņēmumi, turklāt jāreķinās, ka ir arī pretēja kustība, un to rāda arī dati,» tā A. Lasmanis. Viņaprāt, svarīgākais būtu izprast, kāda profila – darbības jomas uzņēmumi maina juridisko adresi.

«To, ka no Rīgas tik daudz uzņēmumu pārceļ savu juridisko adresi uz citām vietām Latvijā, nevar izskaidrot tikai un vienīgi ar jaunuzceltām ēkām, ražotnēm aiz galvaspilsētas robežas vai ar pārāk augsto telpu nomas maksu. Iespējams, šeit ir arī protesta sveiciens vietējai va-

raļ par to, kas un kā notiek,» piemetina M. Gulbis.

Joprojām tikai ideja

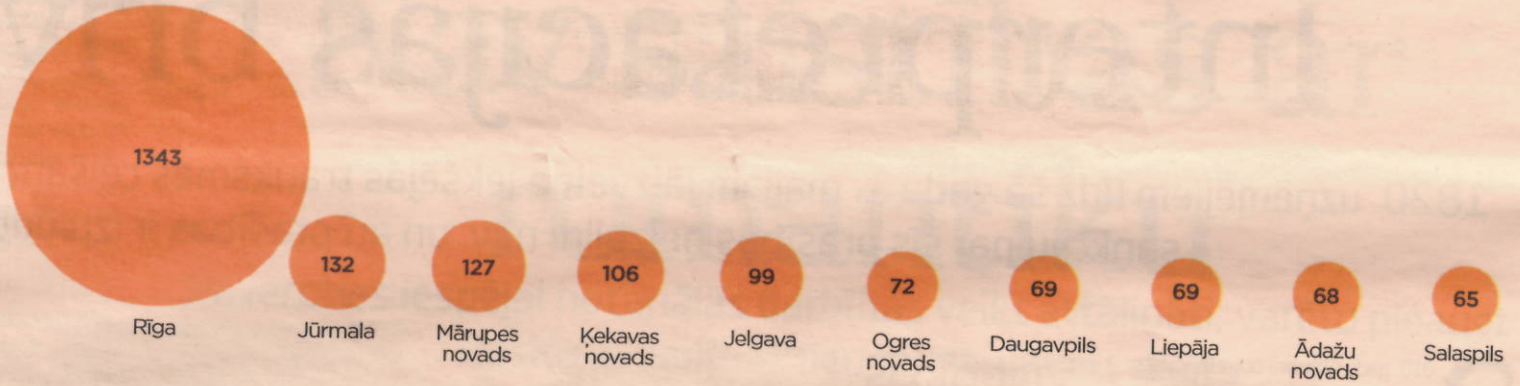
Jāatgādina, ka savulaik, 2012. gadā, tika «cilāta» ideja par pašvaldību motivāciju piesaistīt savai teritorijai gan pašmāju, gan arī ārvalstu investorus. DB 14.02.2012. rakstīja, ka tā laika vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Edmunds Sprūdžs nāca klajā ar ideju par uzņēmuma ienākuma nodokļa (UIN) daļas novirzīšanu pašvaldības budžetā, kā arī ierosmi dot pašvaldībām tiesības pašām savā teritorijā noteikt savus nodokļus un nodevas, lai tām būtu motivācija attīstīt (piesaistīt) uzņēmējdarbību savā teritorijā. Šī iniciatīva tā arī ir palikusi idejas līmenī.

LTRK ir identificējis, ka patlaban vietvaldes nav ieinteresētas biznesa un investīciju piesaistīšanā un noturēšanā. Tam jāmeklē risinājums un pareizi instrumenti, lai pašvaldības savā veidā konkurētu par to, ka bizness tiek reģistrēts tieši tajās, uzskata LTRK vadība. Vairāki aptaujātie uzņēmēji cer, ka pienāks tāds brīdis, kad visas Latvijā esošās pašvaldības būs ieinteresētas, lai to teritorijā pēc iespējas vairāk būtu uzņēmumu juridisko adresu, jo šobrīd vietējo varu vairāk interesē nevis uzņēmuma juridiskā adrese, bet gan tās teritorijā nodarbināto skaits (reizēm pat kaut kur citur, kā rezultātā pašvaldība par šiem cilvēkiem saņem iedzīvotāju ienākuma nodokli). Uzņēmēji norāda, ka tikai priecātos, ja pašvaldības ar dažādām motivācijas paketēm cīnītos par uzņēmumu piesaisti konkrētajai pašvaldībai un pašu uzņēmēju uzskatītu ne tikai par cilvēku, bet par personību, kas, nodarbinot cilvēkus, ģenerē naudu pašvaldības un arī valsts budžetā.

«Ja valstis un pasaules reģioni konkurē par investoru un uzņēmēju piesaisti, tad kādēļ gan to nevarētu darīt arī Latvijas pašvaldības savā starpā? Tikai daļēji tas arī notiek,» tā A. Lasmanis. Viņš norāda, ka pirms vairākiem gadiem viens no juridisko adresu maiņas iemesliem bija nevis pašvaldību aktīvā darbība uzņēmēju pārvilināšanā vai kādi īpaši labumi no vietējās varas puses, bet gan konkrētās nodokļu administrācijas nodaļas darbība ar konkrētajiem uzņēmumiem.

Māris Ķirsons

Pašvaldību TOP, no kurām visvairāk «izrakstījās» 2017. gadā
Skaits

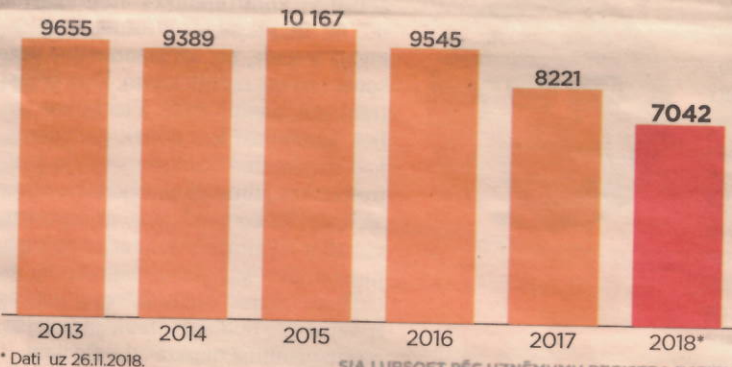
Pašvaldību TOP, no kurām visvairāk «izrakstījās» 2018. gadā*
Skaits

* Dati uz 26.11.2018.

SIA LURSOFT PĒC UZŅĒMUMU REĢISTRA DATIEM

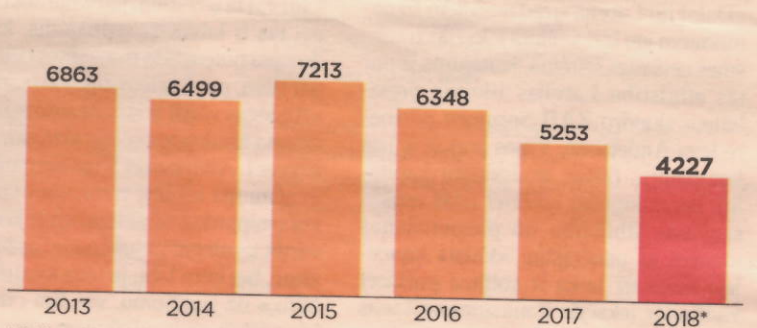
Uzņēmumi, kas mainījuši juridisko adresi
Skaits

* Dati uz 26.11.2018.

SIA LURSOFT PĒC UZŅĒMUMU REĢISTRA DATIEM

Uzņēmumi, kas mainījuši juridisko adresi vienas pašvaldības ietvaros
Skaits

* Dati uz 26.11.2018.

SIA LURSOFT PĒC UZŅĒMUMU REĢISTRA DATIEM

LASI PAR AKTUĀLO JAU TUVĀKAJĀS RUBRIKĀS

12.02. Izstādes, semināri, konferences

13.02. Atkritumu apsaimniekošana

14.02. Transports & loģistika

18.02. Finanšu pakalpojumi

20.02. Biznesa plāns|Smiltene, Valka

21.02. Metālapstrāde & mašīnbūve

